

Міністерство освіти і науки України
Індустріально-педагогічний технікум Конотопського інституту
Сумського державного університету

 ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
Дмитро Коєнко
28 лютого 2020 р.

ПРОГРАМА

співбесіди

на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст»
чи іншого ступеня вищої освіти
спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Розглянуто і схвалено на засіданні
циклової комісії фінансово-економічних
і соціальних дисциплін
Протокол № 7 від 24.02. 2020 р.
Голова предметної комісії Башук Л.В.

Пояснювальна записка

Програма співбесіди для здобуття освітнього ступеня фахового молодшого бакалавра за спеціальностями 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» на базі молодшого спеціаліста чи іншого ступеня вищої освіти за іншою спеціальністю за скороченим терміном навчання побудована на основі освітньо-професійних програм професійної підготовки молодших спеціалістів з дисциплін: «Політична економія», «Економіка підприємства», «Гроші та кредит», «Бухгалтерський облік».

Мета програми: сприяння організації самостійної роботи вступників при підготовці до співбесіди, роз'яснення порядку проведення випробування, інформування щодо критеріїв оцінювання завдань, забезпечення прозорості процесу прийому на навчання.

Програма співбесіди має міжпредметний синтетичний характер, що досягається побудовою за модульним принципом:

Модуль 1 Політична економія.

Модуль 2 Економіка підприємства. Гроші та кредит.

Модуль 3. Бухгалтерський облік

Модулі програми – відносно цілісні утворення в яких відображаються окремі сторони економічної, облікової та управлінської діяльності і об'єднуються знання з певних дисциплін.

Максимальний час на виконання співбесіди становить 60 хвилин.

Зміст програми

Тема. Предмет і метод політичної економії.

Зародження і розвиток політичної економії. Основні напрямки, школи і течії в політичній економії. Розвиток економічної думки в Україні. Предмет політичної економії. Тлумачення предмета політичної економії різними школами. Економічна теорія і політична економія: проблеми взаємозв'язку. Економічні закони і категорії. Система економічних законів. Позитивна і нормативна

політична економія. Метод політичної економії. Загальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції політичної економії. Місце політичної економії в системі економічних наук. Політична економія, економічна політика та практика.

Тема. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства.

Виробничі можливості суспільства і потреби. Виробництво і його основні фактори. Межа виробничих можливостей. Продукт виробництва. Обмеженість ресурсів. Необхідний і додатковий продукт. Економічні потреби суспільства, їх суть і класифікація. Безмежність потреб. Закон зростання потреб. Корисність продукту. Об'єктивна і суб'єктивна корисність продукту. Гранична корисність продукту. Економічний інтерес, його об'єкт, функція. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Єдність і суперечності в системі інтересів. Виробництво та проблеми задоволення зростаючих потреб суспільства.

Тема. Економічна система суспільства.

Економічна система: її сутність та структурні елементи. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи. Критерії розвитку продуктивних сил. Економічні відносини як суспільна форма і спосіб організації економічної системи. Структура економічних відносин. Соціально-економічні відносини. Організаційно-економічні і техніко-економічні відносини. Типи та еволюція економічних систем. Формаційний і загально-цивілізаційний підходи до типізації суспільства.

Тема. Відносини власності.

Власність як економічна категорія. Теорії власності. Привласнення і відчуження. Структура власності та її історичні типи, види і форми. Суб'єкти власності: їх еволюція. Об'єкти власності. Розвиток об'єктів власності. Юридична форма власності. Права власності. Власність на засоби виробництва та її вплив на способи поєднання чинників виробництва. Тенденції в розвитку відносин власності в Україні та у світі.

Тема. Форми організації суспільного виробництва.

Натуральна форма організації виробництва. Суть і риси натурального господарства та його історичні межі. Товарна форма організації суспільного виробництва. Причини виникнення товарного виробництва, його суть, ознаки і роль у розвитку суспільства. Проста і розвинена форми товарного виробництва. Спільні риси та відмінності. Товар та його властивості. Суперечності товару. Вартість і ціна: альтернативні теорії. Функціонування товарного господарства та його закони.

Тема .Гроші.

Виникнення і розвиток грошових відносин. Суть грошей. Функції грошей. Альтернативні теорії грошей. Грошовий обіг та його закони. Визначення грошової маси, необхідної для обслуговування товарного обігу. Сталість грошового обігу. Грошові реформи, гроші, ціна та інфляція. Рівновага грошової та товарної мас. Еволюція грошей. Сучасна грошова система.

Тема. Трудові ресурси.

Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства та інших суб'єктів господарювання. Тлумачення економічних термінів: трудові ресурси, кадри, персонал, трудовий потенціал. Категорії персоналу підприємств (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поділ персоналу за професіями, спеціальностями і кваліфікацією. Виокремлення і характеристика робітників за рівнем кваліфікації. Особливості структури персоналу підприємств та організацій різних типів, розмірів і форм власності. Тенденції динаміки структури персоналу в окремих галузях та сферах діяльності.

Тема. Сутність і види капіталу.

Поняття капітал. Його види (постійний і змінний). Види постійного капіталу з урахуванням цілеспрямованого використання й характеру кругообороту (основний та оборотний). Види капіталу за джерелами формування (власний та залучений).

Тема. Основні фонди.

Поняття «оцінка основних фондів». Первісна і відновна, повна та залишкова

вартість основних фондів. Періодична індексація основних фондів. Видова класифікація основних фондів (поділ на три групи). Видова (технологічна) структура основних фондів, чинники і тенденції її динаміки на виробничих підприємствах.

Характеристика процесу відтворення основних фондів. Фізичне (матеріальне) та економічне спрацювання основних фондів. Види фізичного спрацювання та техніко-економічного старіння засобів праці та застосовувані форми їх усунення. Амортизація основних фондів. Норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення (реновацію) основних фондів. Методи рівномірної, подвійно-залишкової і прискореної амортизації засобів праці. Строки експлуатації машин та устаткування, методичні підходи до їх оптимізації. Характеристика ремонту, модернізації і заміни діючих засобів праці та економічна оцінка доцільності витрат на їх періодичне здійснення. Розширене відтворення основних фондів (технічне переозброєння і реконструкція, розширення діючого підприємства, нове будівництво виробничих та інфраструктурних об'єктів).

Тема. Продуктивність праці персоналу.

Продуктивність праці як економічна категорія. Різноманітність підходів до визначення та можливі методи розрахунку продуктивності праці на підприємствах, виробничій сфері. Показники рівня продуктивності праці. Зовнішні та внутрішні чинники зростання продуктивності праці.

Тема. Оплата праці: сутність, функції, державна політика і загальна організація.

Поняття оплати праці. Основна заробітна плата і додаткова оплата праці. Основні функції заробітної плати (відтворювальна, стимулювальна, регулювальна, соціальна) та їх реалізація. Державна політика оплати праці. Механізм державного регулювання оплати праці та соціального захисту. Політика оплати праці підприємств, організацій та інших первинних суб'єктів господарювання. Договірне регулювання оплати праці найманого персоналу шляхом укладання різнорівневих тарифних угод. Регулювання оплати праці на

основі колективного договору. Основи організації оплати праці на підприємствах (в організаціях). Тарифно-посадова система (тарифно-кваліфікаційні довідники; кваліфікаційні довідники посад керівників, спеціалістів і службовців; тарифні сітки; схеми посадових окладів або єдина тарифна сітка).

Тема. Бухгалтерський облік, його сутність і основи організації.

Загальні поняття про облік і його роль у системі управління. Види господарського обліку. Види бухгалтерського обліку. Взаємозв'язок між видами обліку і обумовленість їх існування в умовах ринкових відносин.

Тема. Предмет і метод бухгалтерського обліку.

Функції бухгалтерського обліку, предмет і об'єкт бухгалтерського обліку. Джерела утворення засобів підприємства. Бухгалтерський облік, як мова бізнесу. Метод бухгалтерського обліку і його складові частини. Методичні прийоми бухгалтерського обліку.

Тема. Бухгалтерський баланс.

Поняття балансу, його значення використання в управлінні. Побудова балансу. Актив і пасив. Статті, їх групування й оцінка. Зміни в балансі, зумовлені господарськими операціями.

Тема. Інфляція та грошові реформи.

Сутність, форми прояву та закономірності розвитку інфляції. Причини інфляції. Інфляція попиту та інфляція витрат. Види інфляції. Збалансована та незбалансована інфляція. Економічні та соціальні наслідки інфляції. Протиінфляційні заходи. Вплив інфляції на інвестиції та розвиток виробництва. Інфляція та економічний цикл. Державне регулювання інфляції. Антиінфляційна політика. Особливості інфляції в Україні.

Форми інфляції. Інфляція попиту. Інфляційний цикл. Інфляція витрат. Вплив інфляції на перебіг макроекономічних процесів. Інфляція і перерозподіл доходів. Інфляція та безробіття. Крива Філіпса.

Сутність грошових реформ. Види грошових реформ та способи їх класифікації. Головна функція грошової реформи. Грошові реформи у вузькому і широкому розумінні. Реформи паралельного типу.

Тема. Валютний ринок і валютні системи.

Сутність валюти, призначення та сфера використання. Види валют: національні, іноземні, колективні, конвертовані, неконвертовані. Чинники та значення конвертованості валюти. Особливості валютних відносин.

Види валют залежно від сфери і мети використання. Міжнародна торгова валюта. Міжнародна резервна валюта. Валютні відносини. Учасники валютних відносин.

Інтернаціоналізація економіки – основа розвитку валютних відносин. Поглиблення міжнародного поділу праці. Інтернаціональна вартість. Інтернаціоналізація грошових відносин.

Еволюція системи валютних відносин. Валютні системи. Системи золотого стандарту.

Валютний ринок: сутність, об'єкти та суб'єкти, ціна, інфраструктура. Чинники впливу на кон'юктуру валютного ринку. Характеристика основних операцій на валютному ринку.

Структура та основні механізми валютного ринку. Економічні суб'єкти валютного ринку. Валютні операції. Валютний ринок і методи валютного страхування. Валютна біржа. Операції валютної біржі. Валютна позиція банку.

Тема. Кредит у ринковій економіці.

Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Сутність кредиту. Принципи кредитування. Система кредитних відносин. Вплив кредиту на перебіг макроекономічних процесів. Функції кредиту. Вплив кредиту на капіталізацію грошових відносин. Кредитні гроші. Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Система кредитних відносин.

Економічні межі кредиту. Позичковий процент. Роль кредиту в розвитку економіки. Розвиток кредитних відносин в Україні. Комерційний кредит;

споживчий кредит; чековий; кредитні картки; ломбарди; державний кредит; міжнародний кредит; банківський. Класифікація банківських кредитів. Форми, види та функції кредиту.

Критерії оцінювання співбесіди

Максимальна сума балів – 200. Перелік тем для підготовки вступників до співбесіди укладено за базовими предметами професійно-теоретичної підготовки.

Для особи, яка претендує на зарахування на навчання за освітньо-професійним ступенем фахового молодшого бакалавра, мінімальна кількість балів за результатами співбесіди, що дає можливість вважати випробування успішним, повинна становити не менше 100 балів.

Високий рівень (175-200 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в повній мірі засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, але й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, вдало наводить приклади.

Достатній рівень (150-174 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: має також високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять.

Задовільний рівень (124-149 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.

Низький рівень (100-123 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

До участі у конкурсі не допускається (0-99 балів), якщо вступник виявив такі знання та вміння: не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

Рекомендована література

1. Економічна теорія : Політекономія: Підручник/ за ред.. В.Д. Базилевича К.:Знання, 2006-631с.
2. Політекономія за ред. Ю.В. Ніколенка. Підручник.- Київ: ЦУЛ, 2003
3. Мочерний С.В., Ларіна Я.С. Політекономія: Знання, 2006-390с.
4. Економіка підприємства: підручник/І.М.Бойчик – К: Кондор-Видавництво,2016-378с.
5. Економіка підприємства: підручник (для студентів вищих навчальних закладів) О.С.Іванілов- К: Центр учбової літератури, 2009-728с.
6. Шваб Л.І. Економіка підприємства : Підручник. – К.: Каравелла, 2011- 416 с.
7. Демківський А.В. Гроші та кредит: навчальний посібник/К.:Дакор, 2007-528с.
8. Гроші і кредит : підручник/ М.І.Савлук, А.М.Мороз – 6-те видання, перероблене і доповнене. - К.КНЕУ ,2011-590с.
9. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / Скоробогатова Н.Є. Київ:КПІ ім.Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2017-248с.
10. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / Т.В.Давидюк, О.В.Манойленко, Т.І.Ломаченко, - Харків, Видавничий дім «Гельветика»,2016 - 392с.
- 12.Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, Київ Алерта- 2008 р., видання третє,902с.